

Peatäid – mis nad on ning kuidas nendest vabaneda

Mis on peatäid?

Inimese peatäid ehk *Pediculus humanus capitis* on väikesed parasiidid, mis elavad inimeste peas. Peatäid on levinumad kui võiks arvata – igal aastal nakatub nendega 6-12 miljonit inimest üle maailma. Peatäidest vabanemine võib olla igati raske katsumus, kuid õigeid nippe kasutades, saate nendest kindlasti jagu.

Kes kuuluvad riskigruppi?

Täide saamine käib võrdlemisi lihtsalt – nakatumiseks piisab sellest, kui puutuda kokku mõne täisid kandva inimese või esemega. Kõige sagedamini nakatuvad kolme- kuni kümneaastased lasteaia- ja algkoolilapsed ning nende pered. Õrnem sugupool kipub täidega sagedamini kokku puutuma kui poisid ja mehed.

Millised peatäid välja näevad?

Peatäide elutsüklil koosneb kolmest staadiumist: ting, noor täi ehk nümfi ja täiskasvanud peatäi.

1. Tingud on täimunad. Neid on keeruline tuvastada ning enamasti peetakse tinge kas kõõmaks või juukselaki tilgakesteks. Ovaalsed, enamasti kollakat või valkjat värvi tingud kinnituvad tugevalt juuksekarvade külge. Umbes nädala möödudes kooruvad munadest noored täid.
2. **Nümfid ehk noored täid.** Tingudest kooruvaid noori täisi nimetatakse nümfideks. Välimuselt on nad täpselt nagu täiskasvanud täid, aga lihtsalt väiksemad. Nümfid arenevad täiskasvanud täideks umbes seitsme päeva jooksul pärast munast koorumist. Noored täid vajavad ellujäämiseks ja arenemiseks inimeste verd.
3. **Täiskasvanud täid.** Täiskasvanud peatäid on umbes seesamiseemne suurused kuuejalgsed putukad. Nad võivad olla nii helepruunid kui hallikasvalged – tumedamate juustega inimeste peades elavad täid näivad samuti tumedamad. Emased täid on enamasti suuremad kui isased ning munevad juustesse uued munad. Inimeste peas elades on täiskasvanud täide eluiga kuni 30 päeva. Nad toituvad inimeste verest ega pea maha kukkudes ilma toiduta vastu kauem kui kaks päeva.

Kus peatäid kõige sagedamini pesitsevad?

Enamasti seavad täid end sisse kõrvade taha ja kukla piirkonda juuksepiirile. Peatäidel on iga jala otsas konksulaadsed küünised, millega nad kõvasti juuste külge kinnituvad. Reeglina ei satu peatäid mujale keha peale, ripsmetesse või kulmudesse.

Pedikuloosi sümptomid

- Kõditav tunne nagu miski liiguks juustes.
- Hammustustest tingitud allergiline reaktsioon ehk sügelemine.
- Ärritunud peanahk.
- Peanaha kratsimisest tingitud valusad haavandid. Mõningatel juhtudel võivad katkised kohad ka põletikuliseks muutuda.

Kuidas lapsed peatäid saavad?

Täid levivad kontakti teel ning täide saamine eeldab, et toimub kokkupuude juba nakatunud inimesega. Lapsed puutuvad üksteisega väga tihedalt kokku nii koolis kui kodudes, olgu tegu siis pidžaamapeo, spordiürituse, laagri või lihtsalt mänguväljakul mängimisega.

- Täid võib saada näiteks nakatunud inimese riidesemeid nagu müts, sulle, jakke, spordiriietusi või patsikumme kandes.
- Samuti nakatunud inimese kamme, juukseharju või rätikuid kasutades.

Lisaks võivad täid levida ka voodikatete, diivanite, patjade, vaipade või karvaste mänguloomade vahendusel, kui mõni täidega nakatunud inimene on nendega vahetult kokku puutunud.

Pedikuloosi diagnoosimine

Pedikuloosi kindlakstegemiseks piisab, kui peast ja juustest tingusid, nümfe või täiskasvanud täisid leida. Nümfi või täiskasvanud peatäi leidmine võib tegelikult üsna keeruline olla, kuna neid ei ole peas palju ning nad liiguvad kiiresti. Kui pea peal ringi sibavaid täisid ei ole näha, piisab diagnoosi kinnitamiseks lihtsalt tingude leidmisest (kui need paiknevad umbes viie millimeetri kaugusel peanahast) ja nakatunu peab alustama raviga. Kui tingud paiknevad juuksekarvade küljes aga kaugemal kui viis kuni kümme millimeetrit peanahast, on tõenäoliselt tegu juba tühjade munadega ja täide mure on juba möödunud. Sellisel juhul ei ole vaja ravikuuri ette võtta. Kahtluste korral on targem pöörduda arsti, kooliõe või mõne muu tervisetöötaja poole, kes oskaks anda professionaalse hinnangu.

Peatäidest vabanemine

Peatäidest lahtisaamine nõuab hoolikat ning järjepidevat tegutsemist.

- Ravimid osta apteegist ning kasuta selleks otstarbeks mõeldud ravimeid, mis aitavad lahti saada nii täidest kui nende munadest. Ravim kann peanahale või pese pead spetsiaalse pedikuloosi vastase šampooniga.

- Kui ravim on välja pestud, siis kindlasti kammi pea läbi spetsiaalse täivastase kammiga, et saaksid lahti surnud täidest ning

tingudest.

- Puhasta tolmuimejaga põrand ning vaheta ära ka tolmuimeja kott.
- Pese ära riided nii kuuma veega kui võimalik (60 kraad) ning samuti toimi voodiriietega.
- Kui Sinu lapsel on peataid, siis kindlasti teavita ka õpetajat või kasvatajat, et peataide edasilevikut piirata.
- Asju mida pesta ei saa, pane vähemalt kaheks nädalaks suletud kilekotti.
- Kindlasti puhasta ka auto istmekatted.

Siinne õpetav artikkel on eelkõige mõeldud teadlikkuse suurendamiseks ega sobi kasutamiseks koduse diagnoosi määramisel. Küsimuste korral tuleks kindlasti külastada arsti.